

JOAN ENRIC GARCÉS, ADVOCAT I ANALISTA POLÍTIC

Text: MARIO REYES / Fotos: RAFA GIL

"El procés a Pinochet serà llarg"

Joan Enric Garcés (Llíria, 1944) és l'advocat de l'acusació particular i popular en el procés judicial obert a l'Audiència Nacional contra Pinochet. Garcés, ex-assessor de Salvador Allende, coneix millor que ningú el sentit de la paraula genocidi.

La vida de l'advocat valencià Joan Enric Garcés va canviar quan els tancs de l'exèrcit xilè van fer trontollar l'asfalt de Santiago de Xile l'11 de setembre de 1973. Qui aleshores era assessor del president Salvador Allende, va haver d'abandonar el país a corre-cuita. Investigador de la Fundació Nacional de Ciències Polítiques de París, va fer la seua tesi doctoral l'any 1970 sobre l'evolució política i econòmica de Xile. Per preparar-la va viatjar a aquest país a finals dels anys seixanta i va fer amistat amb el president del Senat i futur president de la república sud-americana, Salvador Allende. Quan aquest va pujar al poder va cridar Garcés perquè fóra el seu assessor personal en temes d'estratègia política. Ara, després de 25 anys del colp d'estat que va portar al poder el general Pinochet, Garcés ha estat l'impulsor -juntament amb la família del sacerdot valencià Antoni Llidó- de la querella que per uns dies ha acorralat l'ex-dictador xilè Augusto Pinochet.

—Com valora la decisió de la justícia britànica de reconèixer la immunitat diplomàtica de Pinochet i per tant la possibilitat que no puga ser extradit a Espanya a fi de ser jutjat pels seus crims contra la humanitat?

—Judicialment és complex i té moltes implicacions polítiques, diplomàtiques i militars. Aquesta batalla jurídica és llarga i amb incidents. La decisió de la justícia britànica no és definitiva si l'Audiència Nacional espanyola es declara competent. A més,

si no és a Gran Bretanya, potser ho podrem intentar en un altre lloc.

—Vostè va pensar en algun moment abans d'iniciar aquest procés judicial que Pinochet seria detingut per la policia d'un país democràtic?

—Tot procés judicial se sap quan comença però no quan acaba i menys encara com acaba. Aquest és

un procés judicial al qual se li pot aplicar el mateix principi. No obstant això la nostra querella està precedida d'un estudi de relacions internacionals, d'estructura internacional del poder després de la guerra freda, que ens portava a pensar que hi havia una possibilitat, des del punt de vista internacional, d'arribar on som.

—Com va nàixer aquest procés judicial?

—La iniciativa primera i el mèrit correspon a la Unió Progressista de Fiscals, que va estudiar la dimensió jurídica, sobretot espanyola, i va estimar que hi havia una possibilitat que calia explorar. El president de la Unió Progressista de Fiscals era Miquel Mirabet, tinent fiscal del Tribunal Superior de Justícia del País Valencià, i a ell li va correspondre l'honor de signar la denúncia inicial el 1996. Aquesta denúncia va arribar

a Madrid. Pel repartiment rutinari dels tribunals va correspondre al Jutjat Central d'Instrucció número 6 i al seu titular Manuel García Castellón, perquè el jutjat de primera instància de València es va inhibir del cas. Des del juliol del 1996 duu a terme les investigacions fins a l'octubre del 1998, quan va decidir inhibir-se en favor del Jutjat Central d'Ins-

L'advocat Joan Enric Garcés conegué de prop com a assessor d'Allende els estralls del colp d'estat de Pinochet. 25 anys després ell encapçala l'acusació popular contra el dictador.

trucció número 5 de l'Audiencia Nacional, del qual és titular Baltasar Garzón.

—*Han treballat junts tots dos jutges en el cas?*

—Cada jutjat, des de la seua independència, ha dut a terme la seua instrucció i al cap de dos anys i mig el jutge García Castellón ha estimat que, en propietat, el delictes de genocidi, en la mesura que només és un delictes —encara que les víctimes són moltes—, siga instruït per un sol jutge. Com que la investigació es va iniciar al jutjat número 5, s'ha inhibit en favor d'aquest.

—*Quin és el paper de la família Llidó? També es troba dins de la querrel·la?*

—La primera persona afectada pel crim que es va presentar com a afectada va ser Josefina Llidó, germana del sacerdot valencià Antoni Llidó Mengual, detingut i desaparegut per obra de funcionaris de Pinochet l'any 1974. La família Llidó és una família coneguda a València. També jo vaig conèixer Antoni.

—*L'escriptor xilè Antonio Skarmentà, autor de novel·les com El cartero y Pablo Neruda, ha declarat que la detenció de Pinochet havia estat "com un somni". Per a les persones que van patir el règim militar de Pinochet, què ha significat la detenció del dictador?*

—L'anhel de justícia és molt humà i universal i en conseqüència veure la possibilitat que la impunitat mantinguda fins ara tinga un decliu és motiu d'alegria, que no sols afecta els afectats, sinó també una gran majoria de l'opinió pública.

—*Es possible veure assegut al banc dels acusats a l'estat espanyol el general Pinochet?*

—Avui [28 d'octubre], totes les possibilitats estan obertes. Dependrà de la resolució dels jutges, que

siga una opció o l'altra la que es confirme. Però el fet indubtable és que de moment està detingut.

—*El cas d'Antoni Llidó ha estat el detonant de tot el procés judicial?*

—En el procés obert hi ha identificades més de 4.000 persones assassinades o desaparegudes i aquests crims han quedat impunes fins avui. Un d'ells és el del cas del pare Llidó. Ara bé, en aquest procés que segueix l'Audiencia Nacional, la responsabilitat personal de Pinochet en el cas del pare Llidó és una de les que està més solidament establerta i demostrada. En un procediment penal el tribunal haurà d'avaluar les proves i resoldre segons la llei. No podem anticipar, en primer lloc davant de quin tribunal compareixerà, i en segon lloc quina podria ser la resolució judicial darrera.

Però si fóra a l'estat espanyol no hi ha cap mena de dubte que el crim comès amb el pare Llidó és un

dels que més clarament s'ha demostrat que involucra Pinochet com a responsable.

—*En la conferència que acaba de donar sobre els "Nous instruments legals contra el genocidi" dins del IV Congrés de Pensament dels Premis Octubre, vostè no ha anomenat directament en cap moment el general Pinochet, tot i que ha parlat del procés judicial gairebé una hora. Vostè, com separa l'aspecte més personal del més professional en la feina de la querrel·la?*

—M'esforce a fer-ho, m'esforce a fer-ho... i nosaltres treballem de la manera més professional i més objectiva possible.

—*La jove democràcia xilena quedarà afectada per aquest procés judicial?*

—En la mesura que la justícia avança i que la impunitat retrocedeix, les bases de la democràcia en la societat xilena progressaran. Més encara: la societat xilena es desfarà de l'ombra del principal i més gran criminal de la seua història i la democràcia podrà tornar a ser real a Xile.

—*Voler jutjar Pinochet també es jutja una part de la societat xilena que va donar suport al colp d'estat al 1973?*

—De cap manera. Nosaltres diem que aquest procediment investiga responsabilitats individuals i personalíssimes i no cap altra institució, ni civil ni uniformada, ni jutja cap sector de la societat xilena. Això són fenòmens incompatibles amb un procediment penal. En conseqüència, aquest està exclusivament delimitat a les responsabilitats individualitzades i personals.

—*Les transicions pactades de règims militars a democràcies a països com Argentina o Xile són beneficioses per a un país que acaba d'eixir d'una dictadura?*

—Jo tinc unes idees molt clares sobre el tema que vostè em planteja però preferiria abstenir-me de comentar-les pel context judicial en què ens trobem. No vull barrejar les dimensions polítiques amb les estrictament legals, que són les que realment ens importen ara mateix a nosaltres.

—*Com valora la reacció del govern de José María Aznar i la del fiscal en cap de l'Audiencia Nacional, Eduardo Fungairiño, sobre la possible extradició de Pinochet a l'estat espanyol?*

—El comportament del senyor Fungairiño és incompatible amb la missió que la Constitució i la llei de l'estatut fiscal li obligarien a seguir. El senyor Fungairiño s'està comportant com un advocat de part, com un advocat personal de Pinochet i infringeix les seues obligacions legals com a fiscal. Si vol ser advocat personal de Pinochet, que ho faça com a advocat de la defensa, però el ministeri fiscal no

A pesar de la decisió de la justícia britànica de reconèixer a l'ex-dictador xilè la immunitat, Garcés creu que el procés no quedarà tancat i que Pinochet podrà ser enxampat en algun altre país.

pot infringir normes que legitimen la seua actuació tal com fa Funfairino.

—*Es pot ampliar aquesta querella als militars argentins?*

—Aquest és un procediment independent que també el porta el Jutjat Central d'instrucció número 5. Però no en puc parlar perquè no sóc part d'aquest procés.

—*També es podria processar els dirigents del franquisme o fins i tot Castro?*

—L'ordre de detenció contra Pinochet l'ha donada un jutge després que s'ha fet una investigació que ha durat dos anys i mig i en la qual s'han determinat crims i responsabilitats penals en aquests crims. Per tant no tenen res a veure les peticions de caràcter polític o d'altra mena fora dels jutjats que puga fer qui siga en contra de qui siga.

—*I els crims comesos durant la guerra civil?*

—La situació d'Espanya seria comparable a la de Xile en nombre de morts. A Espanya hi va haver una guerra civil, és a dir, un govern legal contra un d'il·legal, un exèrcit contra un altre exèrcit. A Xile no. Allà va haver-hi una matança indiscriminada de gent desarmada. Els instruments legals contra el genocidi enllestits el 1945, com ara la Carta de Londres o la sentència del Tribunal de Nuremberg, no es van aplicar en aquest cas perquè el règim de Franco va tenir l'habilitat que quan els seus aliats naturals, nazis i feixistes, havien perdut la Segona Guerra Mundial, ell va pactar amb els nord-americans i els britànics. Aquests governs democràtics van tancar els ulls davant dels crims del règim de Franco. A més, el dictador va morir durant la guerra freda, quan els principis jurídics internacionals encara no s'aplicaven. No obstant això, Franco no va viatjar mai fora d'Espanya fins que no va acabar la Segona Guerra Mundial, per alguna cosa devia ser!

—*Quina ha estat l'actitud dels EUA davant d'aquest cas?*

—**En l'afer Pinochet es barreja la política i l'àmbit estrictament judicial tots els dies...**

—**Nosaltres vam demanar d'interrogar Pinochet dins d'un procés jurídic i no hi ha hagut cap interferència política en tot el cas. Tot està dins d'una instrucció legal.**

Hem volgut evitar la politització de la querella. El mecanisme de cooperació internacional ha funcionat perquè el principal sospitós, Pinochet, està detingut. Això ha estat una actuació impecable de la justícia anglesa.

cia en el futur. Esperem que aquesta iniciativa la segueixen d'altres tribunals en altres països del món i que desenvolupen i deixen arrere el president espanyol, és a dir, que vagen més enllà del que fins ara hem anat.

—*Sovint s'ha dit que tots els casos de genocidi s'haurien de jutjar en una mena de tribunal de justícia internacional. Aquesta possibilitat és factible a hores d'ara?*

—No perquè no existeix cap tribunal d'aquesta mena. Només amb la creació al juliol d'enguany a Roma del Tribunal Penal Internacional, i que encara avui s'està constituint, podria donar-se el cas. Però aquest tribunal només jutjarà fets comesos amb posterioritat a la seua constitució.

Tot genocida podrà turmentar un poble mentre el tinga sotmès, però quan perda el poder, un país democràtic podrà retre-li comptes.

—Els fets històrics de l'any 1973, el comportament de l'administració Nixon respecte al govern democràtic de Xile, és un fenomen que està documentat al mateix Senat dels EUA, a la comissió investigadora que presidia el senador Frank Church. Aquest és un procés estrictament legal, penal, tècnic i jurídic, al qual li és estranya i aliena la dimensió de política exterior nord-americana, estratègiques o geopolítiques. D'altra banda, el govern Nixon era un govern del temps de la guerra freda, i ara la guerra freda ja s'ha acabat. Avui l'administració del govern Clinton col·labora amb la justícia espanyola en aplicació del conveni bilateral d'assistència mútua en matèria legal entre els EUA i l'estat espanyol.

—*Aquest procés pot crear una jurisprudència legal internacional?*

—A l'estat espanyol, és clar, perquè és el primer procediment sobre genocidi que es desenvolupa en un tribunal a l'estat. Però també per la seua dimensió internacional serà considerat com un punt de referència

